

6f: 1/52

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

БРОЈ 11

БЕОГРАД, АВГУСТА 1937

ГОДИНА II

ЖИВОТ И УМЕТНОСТ

ЛИСТ ЗА КУЛТИВИСАЊЕ ОСЕЋАЊА ЛЕПОГ

УРЕДНИК

ПЕТАР Ј. ОДАВИЋ

ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

БРОЈ — 2 ДИН.

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА — 10 ДИН.

СНОВИ И МАШТАЊЕ

У колико је год мери човек у стању, да прецизно одговори на питање: шта је то свет стварности, у толикој је истој мери у стању да одговори на питање: шта је то свет снова и маштања, у којем такође проводе људи живот, и то још од најранијег детињства па све до смрти своје.

Где су срца мирна, и где се још трагедија живота није осетила у бездушности својој, ту се маштањем срца и душе разглађују и прекаљују, и стиче снага за борбу с не-приликама и недаћама, што живот прате. А тамо, где трагична звона одјекују, и где се мрак на душе спустио, тамо се маштањем и сањарењем и највећа несрећа и најтежи бол ублажује, — па се и даље остаје да живи. У тим моментима мистичност којом је омочан живот људи, као да најјаче изражава снагу своју.

Од дечка постао си младић, од девојице постала си девојка, са дотле само светлим хоризонтима око себе и срцем пуним радости од живота. Пред вами стоји неизвесна будућност, али ви је замишљате како је најповољније за вас, зашта вам повод даје ваша младост и чежња за срећом. И често пута, па вам се с таквом вером у грудима, пред духовним вам погледима почне исцртавати читав свет претстава, и личности, и доживљаја и живота људи, али с вашом личношћу у центру свега што постоји. То су моменти, кад вам пробуђена машта почне да говори

о животу људи и да вам апокалиптичним језиком наговештава личну будућност вашу. И ви с пажњом слушате немо причање своје маште, која вас води под најразличније хоризонте и — будни сањате. И пошто сте млади, тек на прагу живота, ви сањате само лепе снове, зашто вам дају повода дотадањи преживели дани. Ви нисте само млади и здрави, него сте и пуни енергије, пуни воље за рад и племенитих амбиција; ви сте већ себи одредили циљ живота који ћете се трудити да остварите. А то је ово што живот још од младости ствара, могло би се рећи, уметничким делом. Ви то још не знате, но вам се то само наговештава. Као и будућност вашу, и као велике животне принципе, и ту истину ви само наслућујете и осећате како вас тамо, у правцу стремљења ваших, неодоливо вуче младост ваша.

О ономе, шта ће с вами бити и шта може с вами бити, маштом испредате безброј комбинација. Али, да и ви можете млади уметри, на то и не помишљате. Све што се око вас дешава појачава вам вољу за живот. Маштом, као чаробним напитком неким, улепшавате дане своје. А кад се после кратког сањарења пробудите и предате обичним свакодневним утисцима, обични догађаји и доживљаји и даље се изводе на златној потки маште, што вас и будне, и несвесно за вас прати.

Кад пак буде, да се и на ваше златне

хоризонте по који пут спусти сенка облака, ви их маштом почнете растурати, и растурите их, и поново вам осветљени хоризонти као да засијају још већом светлошћу, светлошћу, чија се жика налази у души вашој. То с тога, што сте још у доба у којем је машта један од најмоћнијих атрибута животне енергије. У доба сте, кад вам се чини, да нечујни ток реке времена, прате дивне мелодије неке, што их изводи и небо, и земља, и сваки делић хоризонта под којим се крећете, па било у ма којем добу године.

Под утисцима маште и поезије и младости ваше, сав свет вам се претставља као једна хармонија без икаквог дисхармоничног тона. И то су они дани, који вам за читав живот срца прекале, и спремају вас, да идући животним путем својим, често наилазите на мотиве, који вам срца радошћу пуне, јер је мало тако силних ефеката, као што су ефекти поезије младости, *тамо, где те поезије у истини има*.

Само, на томе се тврђењу треба мало задржати. Кад кажемо поезија младости, коју младачка машта распреда у најзаношљивије слике, ми замишљамо ту поезију као цвет и као продукат искључиво реалнога живота, без икаквих чаролија и икаквих примеса ма чега нереалнога. У томе баш и лежи сила и величина младости и њених снова и њеног маштања, да у обичним, свакодневним животним мотивима, и вечно истом декору што га на земљи Природа ствара, при материјал, да њиме идеале своје остварује: да се њиме одушевљава, заноси и да на глас свога духа упире погледе у недокучиве висине простора и времена.

Да се то у истини тако дешава с вами, сетите се само дана, кад вам се из груди крену први љубавни уздаси. Кад, ма шта радили, ви само на њу мислите, на њу, како вам се чини, најлепшу и најплеменитију девојку, и на њега, најсимпатичнијег младића што сте до тада видели. Оно, што се светом и животом зове, никоме се и никада није претставило у толикој лепоти и у толикој дражи, као што се претставља тих дана заљубљенима. Ма шта се после с вами десило, оно, што тих дана срцем и маштом преживљујете, биће вам током читавог живота после дубоко утиснуто у душу, и служиће вам као *memento* у часовима сумњичења, кад год се будете обрели на каквој раскрсници, којих је тако много дуж животнога пута. Од чисте, идеалне младачке љу-

бави, нема смртноме човеку већега откровења и дубљег сазнања.

Снови и маштање што их заљубљено срце изводи, по ефектима својим и по одушевљењу што изазивају, у доживљајима људи имају мало чега себи равног. Најсуптилнији квалитети природе људске, тих дана дођу до најсавршенијег израза свог. Никада се лепоте Природне не претстављају човеку јасније но тада. Дубоко урезани у машти, то су они дани, који су оспособљавали поједине људе да делима својим и смрт савлађују; да живе и после смрти, и да после много година, чак и после много векова, потресају срца у људи, и храбре их у сталној им чежњи за срећом и душевним миром, тим највећим благом које се смртноме човеку може доделити.

Али, као год што у младости, праћеној маштањем и сновима, бруји у срцу песма радосница, и исцртавају се хоризонти, реклоби се, у сјају вечитог пролећа, исто тако снови и маштање одводе и сетне и тужне и претужне, под хоризонте, где им се туга ублажује.

Размишљајући у моментима жалости о тајанствености света: живота и смрти, стварност као да се изгуби, као да усахне у безобличан појам о времену и о простору, а само наша личност и личности наших драгих покојника, и даље остају јасно исцртане, са свим преживелим доживљајима својим.

У тим моментима машта и снови очитују се као прави добри генији. И у највећој жалости, мир се почне спуштати на ојаћене душе, чему највише доприноси помисао о дужностима према живима својим рођеним.

Али снови и маштања не прате људе само у тим изузетним данима, но их стално прате. Нема дана које човек маштом и сновима не протка и не баци светлост што са њих зрачи, на дане који ће му тек стићи. То је светлост она, којом се и најскромнији живот укравашава, и којом људи разведравају привремено осенчене видике своје.

И пошто је то у ствари тако, може се замислiti, како би тешка судбина човекова била, да му није дарована моћ маштања и сањарења.

Најсветлији мотиви из историје душе човекове: младачка љубав, жалост и одушевљење, поезија и идеали, помисао на незнане творачке сile и на вечност, и све могуће дедукције што се из те мисли рађају, — све су то творевине маште и сањарења.

Кад дакле дођете у прилику, да пред каквим светлосним, звучним или мисаоним мотивом застанете часом, и осетите, као да вам се из дубине душе крену неки дубоко узбудљиви, пријатни осећаји, и као да вас часом однесу негде ван стварности у неки лепши свет, оставите се само утицају тих

часова, пошто су ти часови права апoteоза живота човековог.

Снови и маштање! Тако обичне речи, и тако обични појмови које те речи симболишу, а колика се међутим сила крије у њима, и то сила много јача но што је само физичка!

КАРАКТЕРИСТИКА РОМАНТИЧАРА

Колико је јак и постојан био утисак романтичког покрета, може се закључити и из тога, што од појаве његове у културној историји има људи, које по њему називамо. Као год што неке називамо правим Грцима, или људима Ренесанса, исто тако неке називамо романтичарима. То се може претставити и тиме, што се може рећи, да од времена творца романтичке школе, има људи, у којима налазимо основне црте романтичара. Романтички покрет дао је повода доцнијем стварању романтичног човека. Како се пак тај тип романтичног човека замишљао, зависило је у многоме од времена у којем се о њему говорило. Тако на пример у материјалистички расположеном времену, у њему се мало шта од вредности видело.

Ми их имамо тројаке да посматрамо: романтичног човека, романтичара и романтичку личност.

Под именом романтичног човека подразумевамо тип човека, на кога по који пут најђемо, на којем је много ознака, које потсећају на романтичаре. Под именом романтичара, подразумевамо човека који носи све карактеристичне ознаке људи и жена из романтичног доба. Противно томе, под именом романтичне личности подразумевамо идеалан појам, који су романтичари од личности стварали, о којој се, тек после процењивања његове философије, може дискутовати.

На каква се претстава у опште може да створи о романтичном човеку? Како се мени чини, ово су му три карактеристичне одлике: сањалица је, реакционар и естетичар.

Романтички је човек сањалица и фантаст. Не обраћа пажњу ситницама свакодневног живота. Нема смисла за стварност. Не испуњава свакодневне задаће, не разуме знаке времена. Романтички човек непрактичан је идеалиста, који није за живот овакав какав је и стално доживљавајује поразе. Душа му је и сувише мека, и није у стању да савлађује величину модерних културних задатака. Неманичега заједничког са садашњицом, јер стално мисли на прошлост и на будућност. Најрадије се бави бајкама прошлости, и жали за изгубљеном лепотом велике прошлости, и заноси се илузијама. Месечеве ноћи и шумска мирноћа, чаробне су баште за којима чезне. Не може никад да се довољно научи лепих изгледа. Чежња га гони у далеке слике неког лепог поднебља.

Романтички човек реакционар је. Он бега од светlosti и стварности истине, и недозвољава да се осветљава сеновита лепота коју воли. Да би спасао своје илузије, противи се тежњи за истраживањем. Пун је пијетета према великим споменицима прошлости. Не разуме дубоки смисао слободе. На помен слободе мисли и слободе савести, срце му ни мало брже удара. Одупире се полету напретка, и бојажљиво се држи предања. Уз меке речи: срећа, задовољство и мир, заводи људе о задацима садашњости.

Још треба дати и то, да је романтички човек естета, то јест, Лепо му је основни принцип свих животних вредности и закључака о животу. У основи је контемплативне природе. Рад и запосленост не цени много. Неизмерно се радује лепим предметима које купи око себе. Више цени украсе и величину и дубину живота. Одвратно му је све што је ружно. Бега у свет лепота, и не воли простоту масе.

Тако, или слично томе, може се претставити романтички човек у једном, више или мање, ка практично-техничким циљевима упућеноме добу.

Како после тога треба схватити романтичаре? У чему су одлике тога типа људи? Романтичар није човек садашњости, но човек сав предат сећању на прошлост и сав удубљен у будућност, који према томе живи у прошлости и у будућности. Љубав и интереси његови почивају у ономе што је било и у ономе што ће бити. Романтичара познајемо по његовом блиском односу према историјском Универзитету, и као таквог требамо га сматрати као противност активном и актуелном типу човека, коме је главни циљ савремени живот и испуњавање дневних задатака, и мишљење на практичност. Историјско-романтички човек противност је реалисти, рад-

ном човеку и човеку практичном. Због тога је романтичар у свом мишљењу и у своме схватању права противност сваком систематски извођеном мишљењу. Јер сваки систематски постављени дух, противник је историје. Смисао теме разорава перспективу будућности. Систематски упућеноме духу прошлост је мртва, и по њему ако се много задржавамо на прошлости и на историји, то нам може шкодити.

Међутим, велика уметничка и философска дела, и велики уметници и велики мислиоци, о којима нам историја говори, нарочита су радост и разлог су нарочите љубави историјско романтичним људима. Ако их садашњост много не везује, у далеким земљама сећања дижу они храмове, да у њима даду излива своме поштовању. Они се не заносе жељом за стварним радом као систематски мислиоци.

За њих историјски свет није мртав, но је, ако се може рећи, проширење личности њихове и неисцрпно васпитно богатство. За њих прошлост и даље живи, и идеје су и мисли до бескраја активне. Јелински дух није умро но и даље живи као васпитни елемент у духу романтичара. Прошлост није никакав мртви баласт, који нас на ниже вуче. У њему бруји вечни дух, који и будућност и судбину свих нас носи.

Идеје философа и великих уметника живе су и стално су активне. Историја Уметности и философије није то исто што и историја науке. У науци брзо бледе старе теорије пред новима, и претстављене податцима нових истраживања постају неупотребљиве и без вредности. Философски пак систем као и уметнички, сталан је и делује као културна сила у памћењу људи. Птоломејов систем делом Коперниковим потамнио је. Спинозизам и после Коперниковог дела није умањио значај Канта који, као духовна сила и даље делује на широке кругове.

Романтички дух, занесен прошлешћу, налази уживања у далеким лепим културним световима. У великим делима прошлости он види дух и душу личности и народа који су их стварали. Систем грчке философије узбуђује нас као израз грчке културе и величине грчкога духа. И то далеко Јелинство вечна је и потребна присутност. И с правом каже романтичар Фридрих Шлегел: „Антички живот и његова делатност, у целој су данашњој интелектуалној култури и судбини људи испреплетани.“

Из философског система прошлости чујемо поједине мислиоце, и у сваком уметничком делу сачувана је пуноћа цветнога живота и финог духовног отиска. У свакоме од тих дела огледа се култура, која је за духовне људе од неизмерне вредности. Наш би живот био много сиромашнији, кад не би знали историју Грчке и не би се могли стално позивати на њу.

Па ако би и оставили на страну позивање на

садашњост, у самом разумевању прошлости почива свет који обогаћава индивидуалитет. Историјско-романтичним људима јасно је, да за садашњост прошлост много значи. Шта више, кад и романтика постане историјска, романтички дух живиће и даље. Бесмртан је живот облика духа. Ако романтички дух престане владати, дела тога духа и даље ће се рађати. По схватању романтичара, живот је и сувише богат, да би се једним системом могао обухватити.

Душа је романтичара растрзана, али чезне за јединством и целином. Та нарочита растрзаност и недовршеност њиховог карактера, очituје се у разним правцима. Између њихових идеја, циљева, и планова и њихових подобности, постоје противречности. Њима у опште не достаје снага за довршавање дела. Постоји противречност између финоће њихових рефлексија, и недостатка критичности и оних сила, које почивају у дубинама подсвести. И они су свесни тога дуализма свога. Они сматрају образовање свога карактера као типично за садашње културне прилике, и као прелазни облик ка једном вишем образовању људи.

Били су убеђени у бескрајну силу душе, и заступали су мишљење да у дубинама подсвести почивају још безбројне сile.

Ricarda Huch огласила је романтичаре за људе сумрака. И та је дефиниција у многоме погледу тачна кад се зна, да се они налазе између јасноће рационалиста и нејасноће чисто инстинктивних људи.

Па онда, романтичари су ексклузивни и склони ка некаквом отменом аристократизму. Себе сматрају као културне аристократе, али у најплеменитијем смислу те речи. И тако је романтички дух, како се очитовао у романтичном покрету, тип своје врсте. Основни му је елеменат чежња. Нема одлучности, и има нечега женственога у себи. Романтички је дух лењ и поноси се својом лењошћу. И то понајпре личи на неки парадокс, пошто у ствари романтичари осећају у грудима тако много живахности и тако леп душевни ритам.

Али све разумети, значи и све праштати. Подобност дубоког уживања у бићима других, искључује свако нагло осуђивање. На нечем, по изгледу рђавом и невредећем, нарочито на моралноме пољу, може се наћи и по штошта добро и од вредности. „Који то неваљалац не може постати анђео, ако би се судија његов хтео унети у тајне његове душе?“ тако нам вели један романтичар.

Дубоко схватање свога сопственога бића, ствара романтичара поверијеником људства и ствара га уметником пријатељства. Почеквиши од Грка романтичари су први почели да у пријатељству истражују философско значење. Стварали су лепе доживљаје, и ватра њиховог одушевљења, створила је једну нову културну епоху. И међу њима их има који представљају културно богатство народа. Њихова узбуд-

љивост, и њихова сенсибилност за све ново и за све велико, страсан импулс који их покреће, свима

ми даје нечега младалачкога, у чему почива особеност њихова и њихова лепота.

G. Hehlis

ИЗ ИСТОРИЈЕ УМЕТНОСТИ

Праве цивилизације не може бити без култивисања Уметности. Шта више, култивисање Уметности, врло згодно пада, и у појединим епохама велике активности уметника, кад им и у делима и у мислима нестане сталних принципа, или још боље рећи: кад настане борба противречних принципа, који доводе духове у опасну неизвесност, кад је традиције нападну и нови системи прихватају, и од критике и од уметника.

Прелиставајући историју Уметности од епохе њенога развоја, до епохе њенога опадања, мора се знати, којим путем треба у будуће да иде, да би избегла опасности на које може наићи.

Да би си разумело кретање Уметности у току њенога развоја, потребно је било означити њену полазну тачку, и бацити поглед на векове који су претходили Ренесансу. Требало је објаснити, због чега су традиције античке уметности биле заборављене, и како је због тог заборава, настала дубока декаденција која је изгледала неизлечива. Међутим, видело се, како се дух људски, полако, почeo да буди из тога стања обамрlosti. Веза с традицијом је била понова воспостављена, и Уметност, захваљујући наслеђу принципа, који су били Уметност тако високо дигли у вековима Грчке, даје тим принципима нову примену с обзиром на моралне потребе новога друштва.

Декаденција Уметности у XVIII веку нема ништа заједничког са декаденцијом коју бележи прелаз старога света у свет модерни, но се може једино објаснити дугим вековима варварства. Ту традиција није изгубљена, но је само заборављена. Уметници те епохе нису без талента, но им је само укус покварен. Повели су Уметност рђавим путем, не из незнанja, него због тога, што нису водилирачун о условима њене величине. А у томе лежи стапна опасност за Уметност, која и у пуном развоју цивилизације, може да скрене с пута и да опада. Победе Уметности нису дефинитивне као што су победе науке, но попре личе на успехе политичкога реда. Сваки нараштај треба да се покаже достојан нараштаја који је наследио.

Декаденција француске уметности у XVIII веку, последица је декаденције италијанске уметности у XVII веку.

Само, и узроци декаденције, као и узроци прогреса многобројни су... Опасно је међутим приписивати промене што се дешавају у животу народа и у развоју Уметности иницијативи неколицине људи, и гледати индивидуу као на продукт земљишта, и објашњавати његове поступке и његова дела утицајем расе или климе. Ако су велики људи и нарочито велики уметници независни од средине у којој раде, одкуда онда да се увек јављају у групама а не у интервалама у простору и времену? С друге опет стране, ако Уметност спонтано ниче као каква биљка, само на неком привилегованом земљишту, зашто онда крајеви, који су били огњишта цивилизације, у извесним епохама, тону у најгуашни мрак?

Ни једна друга историја не показује као историја Уметности у колико мери могу и народи и индивидуе да утичу на своју судбину. — У Уметности не само да нема прогреса без муке, него и декаденција нестане одмах чим активност стане...

Проучавајући Уметност с тачке гледишта филозофског и историјског, сазнаје се и то, да се посредством Уметности олакшава разумевање односа између моралности народа и њихове цивилизације, чији је највиши израз Уметност...

После херојских победа права, отвара се ера сile и славе, и ера Уметности, али, ако нове генерације не знају да се користе добрима, које нису саме задобиле, декаденција је неизбежна. То се види из двају најсјајнијих периода у историји Уметности, на две хиљаде година пре нас. После мучнога рађања дошао је био златни век, у којем је Уметност дошла до своје апогеје, а потом, почела је да пада. Еврипид је, било као старе, било као младе, могао да зна скоро све велике људе Грчке, и генерале, и државнике, и песнике, и уметнике, и историчаре, и ораторе и философе. А исто тако и Микеланђело, који је живео деведесет година, могао је да зна већину великих људи Италије. Период великих људи у Грчкој и под Ренесансом, може се утврдити на нешто мало више од једнога века.

У Грчкој тај период почиње одмах после медицинских ратова, и као да је сјај века Периклесовог био награда за Маратон и за Саламину. У једној од најбурнијих епоха историје, Уметност пуни ремек-де-

лима храмове и јавне монументе у Грчкој. Али по паду републике то престаје. Истина, грчка се мисао ширила по читавом свету, грчки уметници преплављују делима својим Азију после победа Александрових, и Запад после победа римских, али Уметност умањује стил свој губећи политичку улогу и свој верски и морални карактер. У место да гlorificuje величину градова, она се ставља у службу македонских принчева, а затим у службу римских патриција, и постаје предмет луксуза.

У Италији, током ратова Гвелфа и Гибелина, једновремено са градовима који се ослобођавају феудалне тираније, и Уметност се ослобађа своје средњовековне окрутости, и у борби за слободом, уздиже се, и подиже и укращава јавне зграде, судељујући стално у јавном животу.

Са престанком јавне активости и њен развој престаје, како ће са доминацијом аустријском у Италији почети да пада.

И ако толико сличне у историји, грчка уметност и италијанска уметност Ренесанса, у основи су сасвим различитог карактера. Та се разлика објашњава односима уметности сваког народа према његовим религијозним концепцијама. Грчка је и у Уметности као и у моралу применљивала своје теолошке принципе.

Никаква уметност није била подеснија од скулптуре за изражавање тога реда мисли. Скулптура је пајенска уметност, стварајући типове и изражавајући више карактера но страсти. Грчка је репродуковала форме људске лепоте, али скоро увек лепоте у миру.

Иако је тешко доносити мишљења о сликарству стarih, према заосталим сликарским монументима

тима, познато је, да је та уметност код њих имала потчињену улогу, или бар као религијозна уметност.

У уметничком пак покрету Ренесанса, сликарство је играло прву улогу. Само сликарством могла се изразити идеја вечите борбе, која је основа хришћанства, борбе духа и материје, борбе душе против зла људских страсти... Сликарство као уметност кретања и живота, било је подобније од скулптуре да претстави борбу душе са спољним светом и са самом собом. Зашто дакле хришћанство током толико века, није знало да отелотвори своју мисао? Зато, што оно не живи само од изражаваја. Као и све пластичне уметности и оно не може постојати без форме. И у место да се диви лепоти, хришћанство је бацило анатему на њу...

Цепање вере на два табора у Европи, осећало се и у политици и у Уметности, која се због тога спушта на земљу и узима удела у борби.

Католичкој Шпанији, која инквизицијом хоће да спасе веру, потребна је била манастирска уметност, тражећи идеал више у манастиру и на небу. Протестанској пак Холандији, која даје библију у руке народу, потребна је била популарна уметност, која своди библију и Јеванђеље на свакодневни, стваран живот. Холандска школа одбацијући лепоту фрама због потсећања на паганизам, тражила је верски израз у магији светlosti. И њена се уметност све више и више интересовала за стваран живот. Истраживању стила следовало је истраживање питореског. Интимне слике према религијозним сликама оно су исто, што је комедија и што је роман у сравњењу са химном и са епопејом. Холандска школа репродуковала је сцене из грађанског и из популарног живота.

J. R. Ménard

— 270 —

ЊЕНА ПЕСМА

Нисам лепа то су многи рекли,
И та страшна мис'о у очај ме води.
Због суга ми многих са душе потекли'
Небо стално црн свод над главом ми своди.

Кол'ко пута кад ме срце крене
На крилима младост што и мени даје,
Морала сам крити нежне снове њене,
Гушити их сама све док се утаже.

Мој се поглед задржати не сме
На младићу каквом кој би и леп био,
Из бојазни, страха, да ми срца песме
И младости чежњу не би потсмех својо.

Док ми друге са радошћу гледе

Дане што будућност незнана им спрема,
Моје топле жеље у зачећу бледе,
Те радости мени за век сав ми нема.

Јадна мајко која гледаш све то,

Која са мном патиш, да то нико не зна,
Материнско, топло, твоје срце свето,
И његова љубав божанствено нежна,

Једино је уточиште моје.
И због тебе само, кад год сунце сија,
Приносећи срећним нове дражи своје,
К'о и досад што сам, — певушићу и ја.

M. C.

Културно
наслеђе
Србије

ВИТАЛНОСТ ФРАНЦУСКЕ УМЕТНОСТИ

Ретко је кад француска уметност, дала доказа о својој виталности, ако не више хомогеној и више снажној, а оно више разноликој и више оригиналној, као што је дала крајем XIX века. Докази о томе могли би се извести из изванредне плодности њених продуката, из многобројних имитација које је изазвала ван граница Француске, из жудње страних уметника да се васпитају код наших чувених уметника, и да жељкују награду у нашим Салонима. Ми ћемо пак оставити те разне аргументе, које нам пружа само спољашњост ствари, и изнећемо само три битна аргумента.

Први је, стваран ренесанс идеализма, који обележава сликарство око 1880 године, и за који се највише дuguје великим уметнику, Puvis de Chavannes. Он је био један од првих, који је, реагујући против скученога реализма његове генерације, схватио, да је уметник више тумач но што је преводилац; и да уметничко дело није просто огледало онога што постоји, него жика, у којој се концентришу сви зраци поезије растурени у мноштву ствари; да је стварање у Уметности врста ослобођења, а не проста имитација, и напослетку, да је уметник потпун само онда, кад у свету познатом свима, ствара свет како га је он схватио. Отуда су и потекле мирне али јаке легенде, јасне и дубоке, као што је вечити сан човечанства, и символи узвишеног упрошћавања, где је у неколико силуета неколико гестова стао читав свет осећања у светлости позајмљеној од Виргилових Јелисејских Поља. Пантеон, Општински дом у Паризу, Амијен, Лијон, Марсель, Бостон, причају славу Puvis de Chavannes-a,

...Онога, чији је геније створен од благости и благословене јасноће, како то песник Leon Dierx каже.

Али потомство ће још у јачој мери осетити ефекат његових дела.

Други је аргумент младачка снага наше скулпторске школе, без и најмање сумње, прве на свету. Под окриљем више њих великих скулптора наших међу којим неки, као што је Fremiet, раде у традицијама Barye-a и Rude-a, расту и развијају се читаве фаланге одушевљених раденика, који су пружили скулпторску гаму до највише мере изражajnosti. Од магистралнога Gardet-a до немирнога Rodin-a, који често недовршавајући ствара, дуга је теорија наших скулптора, ваљаних наследника наших старијих израђивача ликовна, који као и они, клешу снове — снове ударима длета.

Трећи је и не најмањи аргумент виталности наше уметности обнова декоративне уметности. Напослетку доживели смо да беремо плодове што их је припремио Viollet-le-Duc. Пошто су се биле из-

губиле ван Француске, у Белгији и у Енглеској, ојачане су нам се вратиле идеје средњевековнога ресторатора и сад оплођавају код нас све врсте уметности. И ускоро ће бити потпуно успостављена спона између Уметности и индустрије. У декорисању наших станова, у изради дрвета, бакра и гвожђа и покућанства, уносе се облици флоре и обличја човековог као нов декоративни мотив. Пешчани камен и иловача заузимају свој стари уметнички ранг. Имена керамичара као што је био Carries, и стаклара као што је био Gallè, у пуном смислу речи стваралаца, достојна су да се упишу после имена Palissy-a...

Само, треба се чувати веровања, да је то опште стање у Уметности и парцијалне обнове о којој је говор, нека својственост Француске као и њена књижевност, и њена уметност није могла избећи току мисли и осећања, — акција и реакција —, које круже с једног континента на други и креју интелектуалну машину човечанства. За све ствари од укуса и од идеја капиталан је факт последња четврт века, тежња ка европеизирању. Али, да ли је доволно само то рећи? Америка, не само да се не дà претећи, победоносно се појавила на борбеном пољу Уметности, шта више, не само на томе пољу. У будуће, европској уметности Лондон и Њујорк биће полови. Паризу као да је суђено да буде центар. У ствари, у току два последња века Париз и није био чисто народни. Привидно класичан, пројект академским духом, који се сматрао традицијом доброга укуса, Париз није тиме у очима странаца, наносио штету на против. С друге пак стране, ако је током XIX века Уметност раскинула академске везе, то је било с тога, да би и сама ишла током идеја, које нису биле специјално француске. У сваком случају, наша уметност, као и наша литература, нису досада биле много „националне“, због тога су и имале успеха. Међутим, не треба се варати. Што се тиче Уметности, ствари се могу и променити, ако ми не би били на опрези. У „космополитској“ уметности коју припремају међународни Салони и Универзалне Изложбе, више је народа који се такмиче с нама, да они воде „европску“ уметност. Међу ривалима нашим издваја се Енглеска. Током овога века у два мања виделисмо, како је директно утицала на наше сликаре. Белгија је у првом реду за „јако“ сликарство и за уметност у металу. Америка има смелости с којом и у својим границама а и ван својих граница успева. Напослетку, Немачка у пуном своме уметничком напону, наговештава да ће се против уметничке француске борити за првенство, као што се против Енглеске бори за трговачко првенство. Али, на Француској је, да држи првенство кад су у питању укус и Уметност у опште.

И тако закључак, који је некад извела Госпођа de Staël, кад је у питању била књижевност, добио је после стотину година своје оправдање и у питању о Уметности: „Треба имати европски дух.“

рекла је она у своме делу „О Немачкој.“

Данашњи проблем наше Уметности и нашега укуса своди се на то, да буде „европски“, али, да и поред тога остане „француски.“

S. Rocheblave.

ВИТОРИЈА КОЛОНА И МИКЕЛАНЂЕЛО

„Кад се Виторија Колона родила, а родила се 1490 у породичном замку, Marino, у римској кампањи, Италију су звали вртом Европе. Слава њених градова и њених кнежева далеко је ишла. С благошћу њенога неба и с плодношћу њенога земљишта као да су се такмичили сјај њених дворова и процват њене уметности. У патрицијским кућама у Флоренцији и у Венецији, на војводским дворовима у Урбину и у Ферари и на многим племићким обиталиштима, уведене су друштвене форме и дворски обичаји, које још и данас ценимо. Први отмени разговори, али не научне препирке у модерном смислу о философији, политици, религији и Уметности, вођени су у Италији. Били су још слободни од утега академских и књижевних друштава. То доба не заслужује име Ренесанса само зато, што је у њему обновљен полетни рад на старинама, науци и Уметности, но што је у њему обновљен и друштвени живот...“

По рођењу своме Виторија Колона припадала је томе друштву. Отац јој Фабрицио, био је славан војсковођа, који је уживао толику репутацију као тактичар, да му је Макијавели, у својим разговорима о римској ратној вештини, придавао улогу учитеља. Мајка јој Ањеза од Монтефелтро била је од војводскога рода, који је владао у Урбину, где је у граду и двору Рафајло радио своје прве слике. Ту је млада девојка васпитана као што су васпитане кћери отмених породица: учила је латински и Петраркове сонете. Још као дете, била је верена за Ferrante d' Avalos-а, изданка једне старе, пореклом шпанске породице, који је био њених година. Венчали су се 27. Децембра 1509 на острву Искији у наполитанском заливу...

Прве им године брака биле су срећне, и у миру проведене. Живели су на Искији у својој вили, на подножју брежуљка, на којем још и данас стоје рушевине дворца St-Elmo, са најлепшим изгледом на источну страну наполитанског залива све до Сорента и Каприја, окружени уметницима, песничима и научарима. Бернардо Тасо, славни отац славнога сина, славећи Искију вели: „да чува и негује славу оружја и лепоте.“ Историчар Паоло Ђовио ту је

познао Виторију и њенога супруга, чији живот и дела у великој мери описује.

Али, због рата између Француза и Шпанаца, млади супруг, који је потом добио титулу маркиза од Пескара, морао је да иде. И због тога се, дотада ведро и сјајно небо више Виторије, натуштило. Годинама дуго била је раздвојена од супруга.

Био је поданик шпanskога краља који је од 1503 владао у Неапуљу, и не само дужност, него га је и срце вукло под шпанску заставу.

У битци код Равене, где су Французи 1512 године били победоци, и Пескара и његов тајст Фабрицио били су рањени и заробљени. Та несрећа, дала је повода Виторији, која је стално живела на Искији, да жалост и бол свој у стихове излива...

Од добивених рана он је умро 25. Новембра 1525 године, у својој тридесет петој години.

По томе, како је она свога мужа жалила, може се рећи, да је идеал тужне удовице. Како је од смрти мужевљеве понела црнину, тако је се у црнини људи и сећају.

Била је танкога стаса, са изразом пуним благости у очима, лепим лицем финих црта, правилног носа, и затворено плаве косе.

У палати Колоне у Риму, иза цркве Светих апостола, виси њен лик од Мунцијана.

Богатој и младој, тридесет и пет годишњој удовици без деце, многи су се обраћала тражећи је за жену, али је она све понуде одбијала.

Папа Клементије VII одредио јој је за становиће манастир Св. Силвестра у Риму али је забранио калуђерицама под казном екскомунације, да без његовога одобрења не дозволе Виторији да своје удовичко одело замени калуђеричиним.

Живећи у том манастиру, на Квириналском брежуљку, она је нарочито недељом, позивала се на разговор научаре и уметнике, које је именом и славом својом, један једини врло високо надмашавао. То је био Микеланђело Буанороти, који је, после пада његове отаџбине, Флоренције, у руке цара Карла V и после поновог враћања на власт у Флоренцији Медичијевих, огорчен отишао у Рим да живи, где му је била поверена израда Петрове цр-

ке, слике страшнога суда у Сикстинској капели у Ватикану, и гробнице Папе Јулија II.

И тако су се среле две најодличније личности века, свака од њих на свој начин, јединствени претставници Ренесанса...

А под речју Ренесанс подразумева се обично само обнова и довршавање средњовековне архитектуре, скулптуре и сликарства, по узору на античке форме. Али, што дубље у томе погледу иду истраживања, у толико мање такав закључак налази оправдања. Ренесанс је читав преокрет живота и права је револуција. Са проширењем земље, Ренесанс је унео и проширио нове односе међу људима. Његов се утицај осетио и у царству идеја, као и у царству рада, трговине и друштвених односа...

Леонардо Давинчи, Микеланђело, Рафајло и неколико степена ниже од њих Бенвенуто Челини, изазивали су дивљење многострукошћу свога стремљења, и живим суделовањем у свим правцима мисли...

Између великог уметника Микеланђела и отмене госпође Виторије, зачела се била нежна и топла љубав и трајно пријатељство, дубоко и чисто, да је било право остварење Платонове идеалне љубави. Како су се познали 1536, кад је дакле њој било 46 година а њему 61 година, о каквој страсној љубави није могло бити речи. Озбиљност животног им искуства, бол и променљивост судбине, учинили су били, да су некадањи им снови и радости, само промицали крај њих као праве сенке неке.

Шта је било, и шта се десило на првоме им сретају, не зна се, али судећи по песмама им, међу њима је постојало душевно сродство и сличност погледа. И ако би се нешто могло говорити њеним језиком, и донекле мистичним изразима њеним, њихове су душе дugo пловиле, пре но што су им се очи среле, као по неки талас у бескрајном току божанске љубави. Одмах после првог им сретаја, постали су срдачни пријатељи, и пријатељство им је трајало све до њене смрти...

Писма, што јој је он, у својим годинама, писао, немају ничега заједничког са каквом Гетеовом љубавном песмом, нити са каквим Петраковим љубавним сонетом. Понајпре потсећају на Дантеову љубав према Беатричи. И ту се сличност између њих двоје јако очituje...

У Виторији Микеланђело воли божанство, које се у њеној личности, у најчистијем облику отелотворило. У чежњији својој, која му је срце потреса-

ла, он је у њој гледао само дивно дело њенога творца, и душа му се дизала до праврела све љубави. И како се љубав његова према Виторији стопила са скромношћу његовом у једно као освећено осећање, тако су се за њега и скулптура, и сликарство и песништво слиле у једну уметност...

Младачке страсти биле су га прошле, и само је желео тишине, мира, и, ако се може рећи, присуност Бога, а посредница за остварење тога, била му је Виторија, чију је благонаклоност, доброту и племенистост стално славио. У обома њима живела је само једна душа, која је ка небу тежила. И због такве љубави у његовим годинама, не могу му се никакви прекори чинити. „Ко назива буда lastom старост што се Богом одушевљава, тај ва истину лаже.“ Њена појава била му је толико духом овладала, да му је она једном писала, да би већ требао да престане да јој сонете пише, пошто, пишући јој песме, пренебрегава свој јутарњи рад у Петровој цркви...

Природу, као што је био Микеланђело, морао је Данте привлачiti. Обојица Флорентинци, обојица изгнаници, обојица поносити, пуни титанске прасиле, повучени у себе, обојица истога кова...

И ако је, као уметник, и песме своје врло пажљиво израђивао, он није рачунао, да ће му песме и штампане бити. Али објављене, песме су нам његове данас најпотрешљивије, најдубље и најнепосредније откриће личности његове, и ако не могу, као песме Виторијине, да буду стављене у први ред у италијанској поезији. На италијанском Парнасу Виторија стоји поред Петраке, а Микеланђело у сенци Дантеовој.

Кад се почетком 1547 поболела, однели су је у кућу једног рођака, где је, крајем фебруара, умрли. На неколико дана пред смрт, 15 фебруара, написала је тестамент. Било јој је педесет и седам година. По њеној жељи сарађена је у женском манастиру Свете Ане. Никаквим каменом нија обележено место где почива. Лик нам је њен сачуван на неким медаљама. На двема јој претстављена као млада и срећна супруга, на једној као ожалошћена удовица, а на једној већ прилично зашла у године, са Феником на другој страни, који у пламену, раширенih крила, у сунце гледа. А то и јесте прави симбол Виторије: женска појава, која се тежећи к идејалу, контемплативна, мирна, на анђелским крилима уноси у висину.

Karl Frenzel

ПЛАТОНОВА ОМЛАДИНА

(ИЗВОД)

Модеран је свет тужан јер је много цивилизован. У њему се свако мучи, свако се труди и ради и телесно и душевно, а уметничка дела, која би требала да нас умирују, узнемирају нас, од како песници наши траже оно што интересује, а не оно што је лепо, и од како су постали артизани страсти а не среће. Платон је у томе погледу срећнији. Древност је младост света, па је према томе и наша. Задржимо се мишљу на те лепе године, које ми нисмо преживљавали, и уживајмо бар у сећању на њих.

Платон се са задовољством задржавао у друштву младих, којима је мисао у буђењу била, и који су скоро још деца. А стил му лак и топао, скоро флуидан, сасвим је згодан, да описује нежне душе њихове и повитљива им тела.

Виђали су се свуда, у палестрама, под портицима и на агорама, стављајући питања Сократу, и сасвим слободно одговарајући на питања што им им је он постављао...

Оно што ту волим, то је Природа. А како смо међутим ми далеко од Природе. Истина је, људи су се формирали, али су се и деформисали. Двадесетовековна поука, као терет некакав, главе нам оптерећава...

Оставите књиге, затворите клавире и причајте деци само приче. Оставите их нека иду по сунцу, нека гледају биљке, животиње и лепа облачја. Не упропашћујте под дисциплином урођену лепоту њихових тела и њихове душе. Нова крв што им по венама струји, и тело им ружично боји, у којем, као да се још осећа млеко материно, велике пажљиве очи, покретљива, љубопитљива мисао, гипки, стални покрети, животна радост и радост од тежње за схватањем, — ето, то су ознаки примитивног човека, јоште сродног са бићима никега реда, простог и срећног, као и вода што тече и што се повија око стена, која тако пријатно шумори и весела разастире се под зрацима сунца. Такав човек појавио се у Грчкој у пореклу мисли и историје, и кад год се осетимо уморни од наше цивилизације, ми се вратимо њему...

Дечаци су ишли у школу код софиста. Ка научи, кад су нешто од ње окусили, трчали су у неодољивом полету. А кад се нешто први пут жели, жели се од свег срца, не размишљајући много о томе, да ли се може постићи то што се жели, или не може. Тад се још у своју снагу не сумња, јер се снага није још одмерила, и изгледа као да нема интервале између циља и жеље, као да само треба пружити руку па дохитити оно што се жели, и као да је надати се то исто што и имати. А шта

можа бити лепше и пријатније од тога смелог развоја подобности и страсти у чежњи за науком?...

Пошто вам је тако познат карактер тих дечака, осмотрите мало њихов дух. Платон га је описао на врло деликатан начин у портретима Протарка и неких других. Били су млади да сами чине проналаске, али су по кадкад употребљавали речи и врло пријатне обрте давали своме мишљењу. Али нарочита ознака њиховог љубопитства и њиховог расуђивања у томе је, што су неуморно водили дискусије о најапстрактнијим питањима. Као да нису осећали тежину идеја, дискутовали су под тешким оклопима дијалектике... А оно што је за највише дивљење, то је, што у дугим серијама разлагања, нису скретали ни у лево ни у десно, но су се стално држали питања о којем је говор. Ми међутим немамо ту доследност у дискусији. Покушајте да само дискутујете, па ћете често морати да навраћате дискусију на оно о чему је говор. Наш је дух у сталним скоковима, ми често мењамо правац дискусије. И Платон не измишља ништа говорећи о вези идеја његових личности. Ту исту везу, тај исти ред и ту тачност начињете и у личностима Хомеровим. Јонски дух, инстинктивно се служи деликатном и строгом логиком. Од првих му дела осећа се, да је преопредељени творац људске науке...

И тако смо познали најмилађе из *Дијалога* Платонових. Оставимо их, да и даље бораве „у песничкој долини“ његовој, да се шетају, играју, да разговарају и сећају се златних речи Сократових. Ко хоће, може да оде у Музеј и види једнога од њих. То је млад атлет један што држи ловорову гранчицу у руци, мирнога је лица, нити задубљеног у мисли, нити изражајног, али интелигентног и лепог. Мишице су му још слабачке, и ако је награђен, награђен је као тркач, али ништа тако гипко и витко као што је тело његово, и ништа лакше повезано од удова његових. Тело му је у миру, али спремно да се одмах крене. Поглед му клизи по линијама младог тела...

То је лепота грчкога тела оплођенога чистом крвљу, изданка слободе и доконе расе однеговане у гимнастичким вежбаоницама. Данас се више бриге води о подизању коња, но о подизању људи. Расе су се измешале, и ручни рад их уназадовао. Телесно се васпитање свело на свакодневно више часовно седење за писаћим столом, и само нам је остало духовно саспитање. И зато више и нема скулптуре, и сва лепота скулпторске уметности своди се на лепоту и на израз лица...

Код Грка лепота је тела дивна, и сразмере су му изванредне. Грчки скулптори не би никада ра-

дили дебелу Еву и меснате Грације Рафајлове. Тело је код њих наго, стојеће, с главом мало нагнутом ка прсима, мирног и озбиљног изгледа, држање му је пуно отмености и по изгледу ван сваке узбудљивости. Као и читаво му тело, и глава му није изражаяна. Гледаоце не привлачи на њему, као на модерним фигурама, мисаоно чело, нити страст што се изражава у погледу или на усницима. Човек се исто тако диви његовим ногама и јаким му прсима, као и лепом му лицу. На њему се људска Природа није, као на нама, развила само у једном правцу, но је још у равнотежи. Она ужива у његовом и физичком и моралном животу. Грци су одавали част атлетима победиоцима као и песницима и философима, и борба и утакмица снагом и хитритином, што је данас нама једна врста забављања, код њих је била народна свечаност. А наго је тело

чедно, као што је и све право античко. Оно, што наготу чини развратном, то је супротност живота тела и живота душе. Пошто је живот тела понижен, он се више и не претставља у свој наготи својој. Данас човек хоће да је само дух. Код Грка пак није било ништа зазорно налазити лепоте у пуној наготи тела. У младога атлете очи су без зеница, како то и доликује једној безизразној глави. Њеној божанственој ведрини која се не спушта до активности, поглед и није потребан. Али, што човек дуже посматра ту статуу, све јој јасније душу проналази. У томе мирном духу, ћутке се живот развија. Не резонује, но сања. Као траке облака на плавом небу, пред њим се развија сплет претстава. Но ако се боље осмотрити чисти поносни овал његовог лица, видиће се, да је тај младић један од војника Периклесових, и један од ученика Платонових.

H. Тате

ХЕРОИЗАМ И ПАЈАЦЛУК

У листу „Perseo“, што излази у Риму, у броју од 15 маја ове године, под горњим насловом написао је дугачак чланак Stefano Tuscano, којим је, на отмен начин, разголитио сву мизерност, пајацлук, недотупавност и будалаштину творца тако званог футуризма Маринети-ја, којим се, као што је поznato, и ако недотупавним и будаластим, и многи наши такозвани уметници, тобож одушевљавају. Велимо тако звани, пошто, по рецепису Маринети-јевом, свако, ал апсолутно свако, може и у току од само неколико сати, да постане уметник као што су и они: и сликар, и скулптор и песник, пошто је за то потребно само ма како шврљати, било бојама по платну, било пером по хартији, било гњавити блато како се год хоће. Ми ћemo из тога чланка изнети само неке кратке карактеристичне одломке.

„Многи одбијени заљубљени,“ вели писац Tuscano „свршавају тиме, што почну да оговарају ону коју су волели, али нису имали успеха са својим љубавним изјавама. Тако и Ви с античком уметношћу. Рушите Музеје, спаљујете Тинторета, Тицијана и Рафајла, и у великим салама изложите дуге редове саламе, кокуса и неаполитанског сувог теста...“

„Онај, који током тридесет година проповеда уништавање библиотека и академија, па од једном и сам постане академска екселенција, има само да поспе лице брашном, да би био доследан самоме себи“ (Ту мисли, да би Маринети требао, да самога себе огласи за пајаца).

„Ако Вам Ваша хипертрансцендантална сен-

сибилност наређује, да једновремено будете и херој и пајац, да би били логични са собом и с вашим уметничким проповедима, а Ви то будите, нико Вам не може спорити ту почасну титулу, само признајте Италијанима право, да Вам оспоравају Ваше аргументе, и да Вам враћају удар на удар...

„Од футуризма направилисте карикатуру Уметности, изневериоца интелекта, и саучесника менталне абверијације...“

„Неуспело уметничко дело огласити за ремек дело, права је увреда културној и менталној средини којој припада...“

Како Маринети тврди, да је оригиналан, то му Tuscano вели:

„О оригиналности сасвим погрешно судите. Уметност узета у ма којем добу, и у ма којем делу света, претпоставља постојање извесних закона. И највећи генији у историји подвргавали су се тим законима, и освежавали су Уметност обнављајући је, али никад не рушећи што је дотле постојало...“

„Само медијокритети нису у стању да савладају тешкоће закона. А жеља за необичним, за екстравагантним права је ознака медијокритета. Дидер је рекао: кад је неко очајан због тога, што није у стању да створи какво лепо и природно дело, онда он оде у бизарност...“

„Оригинално је и дете рођено у трећем месецу, али је зато недоношче и наказа.“

„Оригинално је теле отељено са две главе, али је зато монструм.“

„Оригиналан је човек који сасвим го прелази преко пијаце с метлом у руци, али је зато луд.“

„Сазидати кућу с кровом у подруму, или је подићи на бусењу; подићи је у облику ромба; ићи главом доле а рукама горе, од тога не би било ништа оригиналније, али исто тако, не би било ништа мање паметно, и ако би и то било материјално могуће...“

„Пре мало година, на једној изложби у Via Monte Napoleone, видео сам једну футуристичку слику овако комбиновану: основа, обично платно, у северо-западном углу залепљено уво од чистог воска, у средини, дугме од седефа, у југоисточном углу новац од два солда, а у средини наслов: *Славри* од чивија...“

„Силом лирских хемикалија, аеродинамичним дестилацијама, ултравијолетним ирађацијама, убрзгавалисте омладини уверење о несавладљивој неспособности да ствара нешто добро што би било ново, и нешто ново, што би било добро. Укоренилисте у њој настраности и екстраваганције, и угасили у њој чедност, грацијозност, племенитост, издржљивост и схватање поезије, и поетичности имена Отаџбина...“

„Али, ми нисмо више у 1910 години, (мисли на његов први манифест). Времена су се изменила. Развратност је у страшној опреци с мисијом, која нам се намеће. Ви међутим не осећате озбиљност данашњица. Ако хоћемо да подижемо куће, да чврсто стоје, слике, да их можемо гледати као што треба, статуе, да им можемо бар пол разликовати, алфреско, које нису провизорне, поезије, које нису простачке импровизације и музику која није урлање, ако то хоћемо ми се онда морамо научити стрпљењу, морамо заволети дисциплину и поносити се отменошћу.“

„Кад будемо престали да систематски уздиже-

мо медијокритетство и екстраваганције, и кренемо путем нормалности, еклисибра и реда, да ћемо сигурнији знак наше етничко-историјске зрелости.“

„За нас Италијане проблем Уметности је животни аргумент...“

„Али, када публика као што је наша, подразумевајући ту и културне Институције, без протеста присуствује масакрирању осећања, логике, Уметности, онога што је најсветије, и што нас разликује од дивљака и од животиња, онда се, што је сасвим природно, јавља запрепашћење и поставља питање: да ли у ствари није нестало појма о ономе, што у истини чини човека човеком, и што животу човеком праву вредност даје...“

*

Али, док тако о Италијану Маринетију мисли други Италијан чувени естетичар, ми у нашој средини, поред осталих својевољно полуделих, имамо и професора Универзитета, који налазе, да је Маринетијево футуристичко схватање Уметности и циља Уметности сасвим оправдано. Докле, и то искључиво због оригиналности, па ма то било оригиналности телета с две главе, и ходана с главом на доле а ногама на горе, докле идути својевољно полудели, најбоље се може видети из речи једнога од њихових вођа, које је рекао потписаноме. Рекао је: да је футуризам права уметност, и да би због тога, требало спалити Лувр, мислећи тиме на једну од најчувенијих и најкласичнијих збирака уметничких дела.

Колико је пак тај господин имао успеха пропагирајући толику будалаштину, може се видети по „уметничким“ делима у Музеју града Београда, и судећи по извесним делима, на жалост, и у једној још већој збирци, коју нећемо да именујемо.

P. J. Odavik

Е С Т Е Т И К А

„Често се каже, да је поезија лаж, да изопа-чава све чега се лати, али вара се свако ко то каже. Поезија не да није лаж, но је сушта истина, истина више но што је вулгарни живот. Она открива на дно ствари њихово скривено биће то јест онај делић чистога пламена што у њима почива, она тај пламен крене да потпуно засија, као што

се иама дешава, да нам узбуђена душа кроз тело засија. Поезија је сјај која преображава ствари, и језик којим говори чаробан је...“

„Лепота је божанствена, Уметност је религија, геније је екстаза, а естетика је задовољство узди-зања у висине“.“

Власник и одговорни уредник Петар Ј. Одавик. Редакција Београд, Космајска 2 — Телефон 21-072
За Штампарју „Св. Ђорђе“ Стеван М. Ивковић и Боривоје Љ. Дуњић — Београд, Грачаничка бр. 11 — Телефон 28-500

